

Friese kracht en frisse wind: de overheidsorganisatie van Leeuwarden

Gemeente **L**eeuwarden

Wie herinnert zich niet de beelden van 'de paarden van Marrum'? Zes jonge vrouwen uit het dorp redden tweehonderd paarden die buitendijks op een kwelder bij de Friese plaats Marrum door plotseling opkomend water ingesloten waren geraakt. De dieren stonden al drie dagen samengepakt op een verhoging in het grasland, omringd door water. Waar hulpverleningsdiensten en de Koninklijke Landmacht met het modernste materieel, zoals pontons, machteloos stonden, zadelden de meiden hun eigen paarden op en maakten de oversteek.

Paarden zijn kuddedieren, wisten ze. De verzwakte dieren gedroegen zich zoals verwacht, wisten hun angst voor het water te overwinnen en sloten zich bij de amazones aan. Met de uitgeputte paarden in hun kielzog wisten de jonge vrouwen de kudde veilig op het droge te brengen.

Dingen gedaan krijgen zonder opsmuk of borstklopperij is een kwaliteit die zit in de bagage van elke Fries, jong of oud. Hoe lastiger de opgave, hoe groter de inzet waarmee de klus wordt aangepakt en tot een goed einde gebracht. Inventief, door er samen de schouders onder te zetten, origineel en van verbluffende eenvoud; zie daar de ingrediënten voor een Friese aanpak.

De kracht van de Friese hoofdstad én van de gemeentelijke organisatie is om eenvoudige en doeltreffende oplossingen te vinden. Iets voor elkaar krijgen betekent voor ons de dingen zo simpel als het maar kan gewoon dóen. Door aan te sluiten bij wat er al is en met inzet van alles onder handbereik. Wat het verschil maakt zijn onze mensen en de cultuur die hen verbindt.

Leeuwarden 2018 Europese Culturele hoofdstad

Als hoofdstad van een regio die erkend wordt om zijn unieke karakter en onderscheiden culturele eigenschappen is dit onze visie: we willen uitgroeien tot het gebied dat in heel Europa bekendheid geniet vanwege zijn dynamische, stimulerende en innovatieve uitstraling. De kansen die er liggen,

maar ook de knelpunten en urgenties waarvoor Leeuwarden/Ljouwert zich in onze regio gesteld ziet, dagen ons uit om tot de besten te behoren.

Leeuwarden is uitverkoren om voor Nederland in 2018 de titel te dragen van Culturele Hoofdstad van Europa. De gemeentelijke organisatie heeft zich voor en achter de schermen uitgebreid doen gelden bij het binnenhalen van die titel. De innovatieve manier waarop Leeuwarden kansen benut om urgente sociale vraagstukken aan te pakken beschouwt de jury als inspirerend voorbeeld voor andere lokale gemeenschappen in Europa.

Met het project Culturele Hoofdstad 2018 willen we werk maken van het bevorderen van participatie,

het scheppen van banen en het verbeteren van het onderwijs. Niet van bovenaf, maar van onderop: met de gemeenschap. *Mienskip* als krachtenbundeling van burgers, bedrijven, overheden en organisaties. Onze culturele identiteit, verbondenheid en gemeenschapszin doen zich altijd gelden – niet alleen als er een Elfstedentocht op komst is.

Door de nominatie en verkiezing tot Culturele Hoofdstad 2018 is het zelfbewustzijn bij de betrokken partners – overheden, maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven – én bij de inwoners van Leeuwarden/Fryslân enorm gegroeid. Voor onze organisatie is de titel een voorlopig hoogtepunt in een al langer lopend proces van toegenomen zelfvertrouwen en realisatiekracht. Het maakt duidelijk dat we de competitie aankunnen met andere regio's in ons land en daarbuiten.

'In ons land iets simpel organiseren, is het moeilijkste wat er is'.

In Leeuwarden waren we ons, eerder dan elders in het land, bewust van de ernst van de situatie dat de Nederlandse verzorgingsstaat tegen haar organisatorische grenzen is aangelopen.

Met lef en gewoon omdat het nodig was, nam de ambtelijke organisatie van de gemeente het initiatief om voormannen en –vrouwen uit de sociale sector in Leeuwarden bijeen te brengen voor een daadwerkelijke vernieuwing van de uitvoering van het brede welzijnswerk. Niet met het doel een beleidsnota op te leveren met mooie uitgangspunten en goede voornemens. Maar om daadwerkelijk verandering tot stand te brengen.

Dat was de grootste verdienste van de *Amaryllis*-groep, genoemd naar de bloembol die hoe je hem ook in de pot zet altijd naar het licht groeit. Zonder veel trompetgeschal zijn sociale professionals en gemeenteambtenaren aan de slag gegaan om van de achterstandswijk Heechterp-Schieringen een werkgebied te maken om de al langer gistende behoefte om andere ordeningen tussen al die diensten en voorzieningen tot stand te brengen. Dat resulteerde in iets nieuws: de vorming van sociale wijkteams die dwars door alle instellingskokers en bureaucratische belemmeringen met wijkbewoners aan de slag gaan.

De stad zelf zette zo cruciale stappen om in de wijk die het hoogst scoorde op de 'verkeerde' lijstjes in ons land iets op gang te brengen dat nu, de nodige jaren later, de belangstelling van zo ongeveer de hele sociale sector in Nederland trekt.

Het vormde een doorbraak: een bewuste poging om samenwerking belangrijker te vinden dan het slaan van piketpaaltjes. We vonden elkaar in één doel: laten we doen wat we moeten doen en het vooral niet moeilijker maken dan het is. Dat vraagt om nuchterheid, een kwaliteit die in de organisatie van onze gemeente ruimschoots voorhanden is. Wij gaan er pas over vertellen als het werkt.

Kijk op de toekomst

We denken graag vooruit. Ver vooruit. Net als op het water houden we er rekening mee dat het weer kan omslaan en alles ineens anders wordt. Dan stellen we de zeilen bij of maken een andere slag. Als we weten waar we naar toe willen, redeneren we van daaruit terug en gaan dan stappen zetten.

Eind jaren negentig dachten we al na over strategische keuzes voor de langetermijn (LEVI 2030). Richtten we de inhoudelijke focus op het zijn van 'full service city' en legden we in Stadsvisies ("Varen onder eigen vlag") speerpunten vast voor ons ruimtelijke economische en sociale beleid. Speerpunten die nog steeds actueel zijn. We zorgen er voor dat ze terugkomen in opeenvolgende collegeprogramma's en bij investeringsbeslissingen.

Met onze vasthoudendheid en koersvastheid zijn mooie dingen tot stand gebracht. We noemen er enkele.

- Om de stad te verbinden met de economische dynamiek elders en om de bereikbaarheid en toegankelijkheid van stad en regio te vergroten werkt onze organisatie intensief samen met de provincie Fryslân en Rijkswaterstaat aan een programma van 40 projecten (onder de naam Leeuwarden *Vrij-Baan*). Vrij-Baan mikt op meer dan alleen infrastructuur voor de auto; het gaat ook om de aanleg van fiets- en wandelroutes, een station, vaarwegen en parkeer- en stallings-gelegenheid. Speerpunten voor het programma zijn: beperking van de hinder tijdens de bouw, duurzaamheid bij realisatie en beheer, de betrokkenheid van onderwijs, social return, kunst in de openbare ruimte en gebiedsontwikkeling.
- We benutten kansen voor groei en ontwikkeling door te innoveren op terreinen die passen bij onze stad en regio. Vormen van bedrijvigheid waar we goed in zijn en die ons na aan het hart liggen. Watertechnologie (*Water Campus* met als middelpunt Wetsus, het topinstituut dat wetenschappelijk onderzoek combineert met succesvolle commerciële toepassingen) en zuivel

(*Dairy Campus* gericht op onderzoek en innovatie in de melkveehouderij). Met de Kenniscampus profiteren de hbo-instellingen van elkaars nabijheid. Van daaruit wordt de relatie gelegd naar het universitair onderwijs (de nieuwe Campus Fryslân van de RU Groningen) én het mbo. Cruciaal voor het succes van elk van deze projecten is de doortastende steun van onder andere de gemeentelijke overheid bij lobby, gebiedsontwikkeling en investeringen.

- We weigeren achterstelling in de samenleving te accepteren. Daarom investeren we in het sociaal kapitaal dat mensen vertegenwoordigen, in 'samenredzaamheid' (Mienskipsfonds), maatwerk in sociale ondersteuning (wijkteams die eropaf gaan), excellente onderwijs-voorzieningen (Integrale Kind Centra) en cultuureducatie voor alle basisschoolleerlingen.
- We willen een 'iepen mienskip' zijn. Open staan voor de basis van culturele ontwikkeling: écht partnerschap tussen mensen. Daarom zorgen mensen in de Friese hoofdstad uit zichzelf voor vluchtelingen en verloopt de opvang vlekkeloos.
- Duurzaamheid is de sleutel voor evenwichtig beleid. Wij willen over vier jaar bijna eenzesde van de in Leeuwarden verbruikte energie schoon opwekken. *Groen Werkt!* doen we samen met de provincie Fryslân door mensen aan het werk te zetten om huurwoningen energiezuiniger te maken, met lagere woonlasten tot gevolg.
- We vormen een krachtige netwerkorganisatie met de provincie. Onze gemeenschappelijke doelen hebben we vastgelegd in een

langjarige samenwerkingsagenda. Ook zijn wij deelnemer in het SNN (Samenwerkingsverband Noord-Nederland). Samenwerking die door de ligging, schaal en functie van Leeuwarden extra nodig is voor draagvlak, massa, kennisuitwisseling, netwerkvorming, lobby e.d.

- Kleinere gemeenten in Noord-Fryslân – tot op de Wadden – nemen diensten van ons af waar we goed in zijn, zoals ICT-voorziening. Alle Friese gemeenten doen dat op het terrein van zorginkoop.
- We werken in een soepel verlopend proces aan een gemeentelijke herindeling met twee buurgemeenten die op eigen initiatief aansluiting zoeken bij de hoofdstad. De voorgaande herindeling (2014) heeft ons geleerd dat deze vergroting en verandering vraagt om echte aandacht en zorg voor wat er leeft in de toe te voegen gebieden.

Doen!

We houden van doen, we hebben lef en we zijn in staat als dat nodig is doorbraken te forceren. We staan open voor ontwikkelingen, we hebben landelijke en internationale netwerken, maar nemen niet klakkeloos over wat elders wordt gepropageerd (of lijkt te werken). In plaats daarvan maken we gebruik van eigen kracht in stad en regio.

We zorgen als organisatie voor een goede relatie met onze omgeving en onze samenwerkingspartners. Dat heeft geresulteerd in aansprekende projecten en voorzieningen, gerealiseerd met zorg voor kwaliteit, beheersing van kosten en oog voor planning. In de totstandkoming daarvan heeft de organisatie van Leeuwarden een doorslaggevende rol gespeeld. We noemen er enkele:

Nieuw Zaailand. Het centrale plein in het hart van de monumentale binnenstad is getransformeerd tot de 'huiskamer van Friesland'.

Neushoorn. Een splinternieuw centrum waar popcultuur en kunstvakonderwijs elkaar vinden en versterken.

Elfstedenhal. Een nieuwe, vergrote ijshal (400 meter- en ijshockeybaan), die mogelijk werd door een uitgekende aanbesteding en het langjarig uitbesteden van beheer en onderhoud en de levering van energie. Een stichting doet de exploitatie, de gemeente is eigenaar.

Blokhuispoort. Cultureel bedrijventrum, gevestigd in de voormalige straf-gevangenis. Broedplaats van creatieve geesten, hoger onderwijs en ondernemingen.

Sociaal Domein Friesland. De uitvoeringsorganisatie van Leeuwarden die voor alle Friese gemeenten de inkoop van maatschappelijke zorg verricht.

Mensen met talent

We kunnen deze successen alleen behalen omdat we werken vanuit de maatschappelijke opdracht die we als organisatie hebben. Met dát resultaat voor ogen werken we vasthoudend, en als het moet eigenzinnig, naar ons doel.

We geloven niet in structuren, maar in mensen. We zijn bedreven in het koppelen van de juiste medewerkers aan complexe opdrachten waarbij het aankomt op betrokkenheid én professionaliteit. Dat kunnen we omdat Leeuwarden beschikt over talentvolle mensen die werken met passie en bevlogenheid. Mensen met de juiste instelling: slagvaardig, vol initiatief en die snel kunnen schakelen. "Kijk, dat is het mooie van Leeuwarden!"

Directieteam gemeente Leeuwarden,
Reindert Hoek
(11-08-2016)

